

https://doi.org/10.31516/2410-5325.061.033

УДК 793.322(4) "19/20"

О. В. Якобчук, аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

axaris1987@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2611-5362>

ЕВОЛЮЦІЯ ШОУ-ПРОГРАМ: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ

Досліджено загальні особливості еволюції танцювальних (театралізованих) шоу-програм. Розглянуто останні наукові праці й публікації, присвячені сучасній індустрії танцювальних шоу-програм. Проаналізовано численні визначення понять «шоу», «шоу-програма» і «шоу-бізнес». Запропоновано типологію шоу-програм та визначено місце в ній танцювальних видовищ. Охарактеризована творчість засновників і основних представників танцю «модерн» і «постмодерн». Виявлено початок театралізованих шоу з танцю «модерн» та «постмодерн» (сучасного танцю). Розглянуто стилі і напрями сучасного танцю, які стали основою шоу-програм наприкінці XX — на початку XXI ст. Досліджено роль науково-технічного прогресу в розвитку різних стилів танцювальних шоу на початку нинішнього століття. Проаналізоване значення сюжетної лінії в еволюції танцювальних шоу-програм.

Ключові слова: *шоу, шоу-програми, шоу-бізнес, танець, театр, балет, концерт, видовище, виконавець, мистецтво.*

А. В. Якобчук, аспірант, Киевский национальный университет культуры и искусств, г. Киев

ЕВОЛЮЦІЯ ШОУ-ПРОГРАММ: ПРОШЛОЕ И СОВРЕМЕННОСТЬ

Исследованы общие особенности эволюции танцевальных (театрализованных) шоу-программ. Рассмотрены последние научные работы и публикации, посвященные современной индустрии танцевальных шоу-программ. Проанализированы многочисленные определения понятий «шоу», «шоу-программа» и «шоу-бизнес». Предложена типология шоу-программ и определено место в ней танцевальных зрелищ. Охарактеризовано творчество основателей и основных представителей танца «модерн» и «постмодерн». Вывявлено начало театрализованных шоу с танца «модерн» и «постмодерн» (современного танца). Рассмотрены стили и направления современного танца, которые стали основой шоу-программ в конце XX — начале XXI в. Исследована роль научно-технического прогресса в развитии различных стилей танцевальных шоу в начале нынешнего века. Проанализировано значение сюжетной линии в эволюции танцевальных шоу-программ.

Ключевые слова: *шоу, шоу-программы, шоу-бизнес, танец, театр, балет, концерт, зрелище, исполнитель, искусство.*

O. V. Yakobchuk, postgraduate, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

THE EVOLUTION OF SHOW PROGRAMS: PAST AND PRESENT

The aim of this paper is to analyze of evolution of show programs in the world dancing art and international show business. At the same time a known quantity of approaches to the global and national development of dancing show programs were added and deepened.

Research methodology. Studying dancing shows in Ukraine and abroad represents quite challenging research perspective, the analysis of which is implemented through the use of multidisciplinary approach, in particular, the attraction of methodological tools of the choreology (the method of writing down the signs and characters that indicate movements in dance), culture- and art criticism, the theory of culture and cultural history, theater and esthetics as well.

Results. The article deals with the general features of evolution of the adapted for the stage show programs. They are directly connected with the synthesis of theater, are written by the musician and put on the stage by the director. The adapted for the stage show programs are one of types of cultural work and activities the theatrical effects of which are characterized by light, music, suits, etc. The author offers the typology of show programs and determines the place of dance performances in it. At the same time show programs or fancy-dress entertainment programs have the thematic scenario course. It is probable that in the future dancing show programs will be to a large extent focused on the media environment, including on more spectacular, interesting acrobatic and circus tricks, computer special effects in the visual plan.

Novelty. An attempt is made in this paper to show the new facts concerning studying dancing show programs in the scientific literature of Ukraine and abroad.

The practical significance. Ukrainian scholars may find the information contained in this article useful for developing new concepts of the adapted for the stage show programs in the future.

Key words: *show, show programs, show business, dance, theater, ballet, concert, show, performer, art.*

Постановка проблеми. Шоу-програми розвиваються в загальному потужному мейнстрімі сучасного танцю як стилі мистецтва сьогодення, що містить танцювальні техніки й напрями ХХ — початку ХХІ ст., які сформувалися на основі американського і європейського танцю. В останні десятиліття ці техніки й напрями набули заслуженої популярності і в Україні, перетворилися на унікальні феєричні дії, де беруть участь високопрофесійні виконавці. Спільними ознаками найкращих українських шоу-програм є такі: преміальність, але водночас масовість і видовищність, поєднання модерних і класичних елементів, долученість талановитих постановників і хореографів.

Вивчення згаданих шоу в Україні та за її межами — доволі складна дослідницька проблематика, аналіз можливий за допомогою мультидисциплінарного підходу, зокрема долучення методологічного інструментарію хореології (науки про мистецтво танцю), культуро- й мистецтвознавства, теорії культури й історії культури, театрального мистецтва, а також естетики.

Формування наукового інструментарію з вивчення танцювальних шоу-програм як культурно-мистецького явища кінця минулого — початку нинішнього століть перебуває лише на стадії становлення. Більше того, слід констатувати, що наукова / фахова література повільно «реагує» на інновації у сфері сучасних танцювальних шоу-програм. Натомість інформація щодо них дедалі частіше подається на ресурсах інтернет-мережі — численних сайтах, блогах, у соціальних мережах, а також в онлайн-ових ЗМІ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед фахових дослідників масових театралізованих заходів в Україні слід назвати, зокрема, лише окремих авторів монографій і дисертацій: О. Верховенко (2013), А. Горбова (2010), О. Кужельного (2012), Б. Кокулєнка (2010), М. Погребняк (2009), Київ, А. Житницького (2005), О. Шабаліну (2010), Харків, Л. Серих (2010), Суми, Н. Борсук, А. Тараканову (2014), Вінниця, а також публікацій — викладачів Київського національного університету культури і мистецтв М. Мельник (2012), М. Татаренко (2014) та інших учених.

Українська наукова школа, звичайно, детально проаналізувала вагомий позитивний вплив на театралізовані дійства і шоу в Україні масштабних масових заходів, зокрема проведення чемпіонату Європи з футболу (2012 р.) або фіналів Євробачення (2005 і 2017 рр.). Утім, значних концептуальних праць саме на цю тему, де був би підсумований і узагальнений український досвід, поки що немає.

Водночас слід указати на невирішені раніше питання й аспекти загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Серед них зокрема — простеження еволюційного розвитку танцювальних шоу-програм від 90-х рр. ХХ ст. до сьогодення.

Мета статті — проаналізувати еволюцію шоу-програм у світовому танцювальному мистецтві та міжнародній індустрії розваг. При цьому під час дослідження мають бути доповнені та поглиблені відомі підходи до глобального й національного розвитку танцювальних шоу-програм. Крім того, у статті висвітлюються нові факти до вивчення танцювальних шоу-програм у науковій літературі України та зарубіжжя.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовим у вивченні цієї теми є поняття «шоу» (з англ. «show» — показ, демонстрація), яке

наразі стало одним із найбільше використовуваних у культурологічному дискурсі. Від «шоу» похідними стали такі поняття, як «шоу-програма», «шоу-бізнес» тощо. Концентруючи модерні художньо-естетичні цінності, численні різновиди сучасного шоу спроможні оперативного реагувати на динамічні соціокультурні процеси сьогодення, а також запити найвибагливішої аудиторії зі специфічними особливостями в різних країнах світу.

Нині існує немало визначень поняття шоу, кожне з яких має відповідне теоретико-методологічне й практичне обґрунтування (табл. 1). Із поняттям «шоу» безпосереднім чином пов'язаний шоу-бізнес як прояв комерційної складової індустрії розваг.

Таблиця 1

Наукові визначення поняття «шоу» та «шоу-бізнес»

Праця (словник, монографія тощо), автор	Визначення
«Великий тлумачний словник сучасної української мови»	«Існують інваріанти значення шоу: видовище, вистава, показні заходи з метою привернення уваги. Шоу-бізнес об'єднує форми індустрії розваг, а також відповідні їй професії та заклади» («Великий тлумачний словник», 2005, с. 1628)
«Сучасний словник іншомовних слів»	Шоу — це: 1) «вистава розважального жанру за участі відомих зірок естради, цирку або джаз-оркестру»; 2) «те, що привертає увагу, розраховане на зовнішній ефект» (Нечволод, 2007, с. 758). «Шоу-бізнес представляє собою мистецтво розваг, теле- і радіопередач, а також професії і підприємства, що відносяться до нього» (Нечволод, 2007, с. 758). Крім того, набуває поширення поняття «професіонала-шоумена — ведучого естрадно-розважальної програми» (Нечволод, 2007, с. 758).
М. Поплавський «Менеджер культури»	«Шоу-бізнес передбачає реалізацію засадничих положень феномену менеджменту в галузі культурно-мистецької діяльності з її функціональною специфікою, економіко-правовими й організаційно-управлінськими аспектами діяльності закладів культури в Європі і нашій державі» (Поплавський, 1996, с. 124)

<p>М.Поплавський «Менеджер шоу-бізнесу»</p>	<p>«Шоу-бізнес – специфічна сфера соціокультурної діяльності суспільства і явище масової культури». Компонентами вивчення шоу і шоу-бізнесу названі його періодизація, концептуалізація перспективних моделей, аналіз соціокультурних, економічних і правових вимог до фахової діяльності сучасного шоу-менеджера з питань маркетингу, публіситі, промоушн та самоменеджменту (Поплавський, 1999, с. 37).</p>
<p>М.Поплавський «Шоу-бізнес: теорія, історія, практика»</p>	<p>«Складовими поняттєвого категоріального апарату шоу і шоу-бізнесу є теорія, методологія й проблеми практичного управління шоу-бізнесовими структурами, вироблення стратегій управлінських рішень, конструктивне налагодження лідерства в структурах шоу-бізнесу, забезпечення єдності стратегічного та інноваційного в зазначеній галузі менеджменту, особистісні якості естрадно-концертного шоу-менеджера» (Поплавський, 2001, с. 90).</p>
<p>Ю.Осик та ін. «Особливості менеджменту в сфері шоу-бізнесу»</p>	<p>«Шоу-бізнес являє собою комерційну діяльність засобами адресованого масовій аудиторії виконавства, інструментальної музики, танців, гумористичних, сатиричних творів тощо... Споріднене з шоу-бізнесом поняття індустрії розваг асоціюється, з-поміж іншого, з комерцією виробництва і прокату кінофільмів, програм телебачення, популярних концертно-естрадних програм тощо» (Осик, 2013, с. 437).</p>
<p>М. Павлов «Социокультурное проектирование шоу-программ: организационно-педагогический подход»</p>	<p>«Шоу-бізнес є окремою, самостійною системою в рамках сфери послуг, передбачає певні сфери діяльності, що має немало особливостей, які виокремлюють шоу-бізнес на фоні ширших понять, таких як індустрія розваг, культура чи мистецтво. Найважливішими аспектами шоу-бізнесу є: комерційний характер діяльності; задоволення потреб у розвагах; видовищність вистави; орієнтація на масових глядачів» (Павлов, 2006, с. 25).</p>

Шоу чи шоу-програми є формами культурно-дозвілєвої діяльності, які постійно розвиваються. Їхня динаміка – це безперервний процес

переходу від минулого до сьогодення, від сьогодення до майбутнього. Цей стан формується й підтримується як внутрішніми закономірностями розвитку культурно-дозвілєвої діяльності, так і загальними тенденціями розвитку культури суспільства й світової культурної цивілізації. Крім того, шоу-програми безсумнівно сприяють усуненню явищ культурного й соціального відсторонення, налагодженню діалогу між різними культурами і поколіннями, народженню нових талантів.

Важливим дослідницьким питанням є типологія шоу-програм. На нашу думку, серед їх видів доцільно виокремити:

1) ток-шоу — програми, інформаційного, публіцистичного спрямувань, що актуалізують важливі проблеми сучасності (політичні, культурні, історичні, соціальні, економічні);

2) шоу зірок естради — яскраві виступи відомих артистів, представників мистецтва. Важливу роль відіграє ведучий. Головна його функція — бути сполучною ланкою між усіма складовими заходу;

3) реаліті-шоу — згідно з одним із визначень, це життєвоподібні жанри видовищної комунікації, з елементами розваги, можливістю приємного проведення часу біля телевізора в ролі пасивного споживача чийось думок, емоцій, почуттів максимально наближених до реалій буття. Виокремлюється значна кількість реаліті шоу-програм («шоу талантів», «шоу знайомства», «шоу професії», «шоу-пригода», «шоу навчання», «шоу виживання» та ін.). Зокрема шоу талантів — наймасовіші та найрейтинговіші шоу, у яких глядачі мають змогу спостерігати за народженням нової зірки;

4) масові видовищні шоу-програми, які є предметом саме цього дослідження.

При цьому безсумнівно можна розглядати танцювальні шоу як дзеркало культури, як її об'єктивний образ, модель. Танцювальне мистецтво здатне передавати інформацію про сучасний культурний простір, відображаючи основні характеристики епохи постмодерну й медіакультури. Залежно від них засоби виразності танцювальних шоу-програм та їх функції зазнають вагомих змін.

Основою сучасних танцювальних шоу є танець «модерн», а провідними діячами, котрі в другій половині ХХ ст. започаткували цей стиль, були Е. Жак-Далькрос (Швейцарія) і Ф. Дельсарт (Франція). Серед перших практиків танцю модерн сучасні науковці називають таких видатних діячів, як А. Дункан, Л. Фуллер, Р. Сен-Дені, Т. Шоун тощо (Карпенко, 2017).

На думку іноземних учених, засновницею сучасного танцю, що стилістично був основою всіх танцювальних шоу-програм останніх десятиліть, є Лої Фуллер, котра уперше застосувала театральне

освітлення й декорації для створення фантастичних ефектів. Її справу продовжила Ісідора Дункан, яка розробила вільний танцювальний стиль, де використовувала швидкі, природні й виразні рухи тіла (Counsell, 1996, p. 27).

Відповідно до праць А. Ходж, із 1960-х рр. у Нью-Йорку вперше виник танець «постмодерн», який деякі вчені називають також сучасним танцем. Він використовується багатьма всесвітньо відомими танцювальними шоу. Найзначимішими представниками танцю «постмодерн» є Таллі Бітті, Тріша Браун, Алвін Ейлі, Мерс Каннінгхем, Дональд Мак-Кейл, Алвін Ніколаї, а також Пол Тейлор (Hodge, 2000, p. 113-114). Паралельно із цим в країнах Західної Європи формується стиль «contemporary dance» (у Франції його представниками й ідейними натхненниками є режисери й хореографи Ф. Декуфле і Ж. Монтальво, а в Бельгії — Я. Фабр). У подальшому, як у США, так і в Західній Європі новітні стилі танцю, що бралися «на озброєння» постановниками танцювальних шоу, виникали одночасно — наприклад, диско, ламбада, макарена, брейк-данс, хіп-хоп та ін.

Отже, розвиток сучасної індустрії театралізованих танцювальних шоу започатковано наприкінці минулого століття в країнах Європи та Північної Америки. Надаючи належне східним танцювальним практикам і оригінальним концепціям шоу, необхідно визнати, що саме в державах Європи, а також у Сполучених Штатах Америки протягом останніх десятиліть відкрито величезну кількість танцювальних шкіл і студій, розвиваються нові танцювальні стилі, а також посилився інтерес до напрямів класичного танцю. Означені фактори зумовили те, що надзвичайно динамічно розвивається і сфера шоу-програм (доцільно згадати хоча б всесвітньо відоме Євробачення). Глобальну роль відіграють такі вражаючі й фантастичні танцювальні шоу сучасності, як «Sensation», «Electric Daisy Carnival», «Love Parade», «Creamfields» та ін.

Шоу-програми виникли на базі концертних програм із танцювальною основою. Загалом хореографічна складова вможливила існування багатьох сценічних жанрів — від опери до естрадного ревію. На межі ХХ й ХХІ ст. Д. Бернадська відзначає «утворення синтетичних художніх форм, посилення тенденцій до взаємопроникнення різних видів мистецтва». На думку дослідниці, еkleктичні тенденції «супроводжуються пошуками нових засобів виразності, жанровою різноманітністю, відмовою, зокрема, від традиційних балетних форм, порушенням канонів класичного танцю тощо» (Бернадська, 2003, с. 23).

Відповідно до здійснених наукових розвідок, основою танцювальних шоу впродовж останніх десятиліть є саме так звана «комерційна

хореографія», яка являє собою танцювальні постановки, спеціально створені для фільмів, реклами, модних показів, музичних відеокліпів та різних телевізійних шоу (Данчук, 2008, с. 39). Зазначимо, що термін «комерційна хореографія» — досить умовний, імовірно запозичений із відповідних іншомовних видань і потребує подальшого обґрунтування. Як відзначають автори окремих праць, найпопулярнішими в сучасній хореографії є не класичні стилі танцю, а саме «вуличний» танець (стріт-денс), що поєднує відразу кілька сучасних танцювальних стилів (хіп-хоп, хаус, попінг, локінг, крамп тощо) (Кужельний, 2012, с. 76).

Потужним стимулом розвитку різних стилів танцювальних шоу на початку ХХІ ст. науковці (Іонеско, 2005 та ін.) називають науково-технічний прогрес, розвиток технічних засобів для сцени (світло, звук, різноманітні спецефекти, лазерні проекції тощо). Завдяки цьому такі заходи, як Євробачення, олімпіади, чемпіонати світу з футболу тощо перетворилися на театралізовані дійства, що посприяли розширенню індустрії розваг. У контексті зазначеного важливо, що країна, яка приймає названі вище заходи, також отримує потужний стимул для розвитку, з одного боку, власного шоу-бізнесу й індустрії розваг, а з іншого — сфери хореографічного мистецтва в усіх його проявах.

О. Чепалов (2007, с. 120) зазначає, що нині концепції танцю розвиваються за двома базовими напрямками — неокласичним і постмодерним. У першому простежується орієнтація на стилі художньої культури ХХ ст. (імпресіонізм, модерн, неокласицизм, кубізм, абстракціонізм тощо). У межах постмодерного напрямку пропонується цілковито нова модель сприйняття танцю і його репрезентації, а також відповідних формально-технічних засобів, тем й образів. Саме тому, намагаючись знайти оригінальні форми чіткого відображення людського життя, сучасний балетмейстер повинен здійснювати еkleктичне поєднання різних стилів.

Багато дослідників сучасної танцювальної культури західноєвропейських країн (Великої Британії, Ірландії, Франції, Німеччини, Іспанії та ін.) (Counsell, 1996; Jones, John Bush, 2003) переконані, що в ній динамічно змінюється сюжетна лінія танцювальних шоу. «Історії», з якими намагаються ознайомити глядачів і слухачів режисери шоу, дедалі більше відповідають сучасній дійсності, вони взяті з повсякденності сучасної людини (за винятком історичних стилізацій та пародій). Водночас, як стверджують сучасні зарубіжні науковці, у танцювальних шоу-програмах Європи з елементами комерційної хореографії часто сюжетом є класичні, «вічні» теми (Jones, John Bush, 2003, р. 11). Крім того, як уважає К. Каунселл (Counsell, 1996, р. 30), для таких шоу

спеціально підбираються загальновідомі музичні композиції — популярні мелодії й класична музика.

Вочевидь неминучим є виникнення нових сучасних танцювальних напрямів, зокрема «міксованих постановок». Наразі значного поширення набув термін «естрадний танець», що поєднує стилізацію народних танців, демі-класику, степ, спортивні танці, модерн-джаз танці тощо. На думку В. Карпенка та І. Карпенка, «оскільки професійні хореографи володіють великою кількістю технік, то поєднання лексики й термінології неминуче, а це свідчить про те, що надалі спостерігатимемо розширення термінологічної системи сучасних танцювальних напрямів» (Карпенко, 2017, с. 6).

Отже, танцювальні / театралізовані шоу-програми — один із видів хореографічного мистецтва, які найдинамічніше розвиваються в Україні і світі. Вони являють собою один із видів культурно-дозвілєвої роботи й активності, для котрого характерні всі театральні ефекти: тематичний сценарний хід, розважальність, світло, музика, костюми тощо. Водночас загальновідомо те, що сучасні танцювальні шоу-програми створюються спонтанно, імпровізовано, не мають чіткої композиційної структури. Окрім того, багато із цих видовищ доволі складно класифікувати за жанром зважаючи на «перенасиченість» мультимедійними технологіями (Донеченко, 2016, с. 176).

Висновки. Таким чином, розгляд загальних особливостей еволюції шоу-програм минулого та сучасності дозволив дійти таких висновків:

- для всіх наукових джерел на тему сучасних танцювальних шоу-програм характерний один недолік — вони «не встигають» висвітлювати багато яскравих прикладів танцювальних шоу, які виникають в Україні та світі впродовж останніх років чи навіть місяців;
- театралізовані шоу-програми своїй еволюції мають завдячувати такому поняттю, як синтез театального мистецтва. Останній виникає під час виконання твору, що написаний музикантом, поставлений на сцені режисером, але в якому активно використовуються засоби декорацій, танцювальної пластики, пантоміми тощо;
- театралізоване шоу — один із видів культурно-дозвілєвої роботи й активності, якому властиві наявність усіх театральних ефектів: світло, музика, костюми тощо. Ідеться, насамперед, про шоу-програми або костюмовані розважальні програми, які мають тематичний сценарний хід;
- імовірно, що надалі танцювальні шоу-програми будуть ще в більшій мірі орієнтовані на медіа-середовище, зокрема на видовищність, цікавість у візуальному сенсі, оскільки в цих шоу

використовуватимуться акробатичні й циркові трюки, комп'ютерні спецефекти, тобто все, що може вразити глядача.

Означена тема, безумовно, має значні перспективи для подальших досліджень. Доцільно звернутися до малодосліджених елементів танцювальних шоу, наприклад, задіяння в масових виставах елементів історії, етнографії, міфології. Крім того, інтерес для вітчизняних учених може становити співвідношення в танцювальних шоу національного й світового (у випадку України — українського і загальноєвропейського), етнічного та інноваційного, архаїчного й постмодерного.

Список посилань

- Бернадська, Д. П. (2003). Синтез мистецтв у хореографії як формотворчий художній процес. *Вісник Київського Національного університету культури і мистецтв*, 9, 22–29.
- Борсук, Н. і Тараканова, А. (2014). *Танці в сучасних ритмах*. Вінниця: Нова Книга.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод. і допов.). (2005). Київ: Ірпінь.
- Верховенко, О. (2013). *Танцювальна складова мюзиклу другої половини ХХ — початку ХХІ століття* (Автореф. дис. канд. мистецтвознавства). Київський національний університет культури і мистецтв. Київ.
- Горбов, А. і Колонькова, О. (2010). *Постановка видовищно-театралізованих заходів*. Київ: Шкільний світ.
- Данчук, Л. І. (2008). *Азбука режисури шоу-програм*. Житомир: Полісся.
- Донченко, Н. П. (2016). Творчий процес створення літературного сценарію різноманітних театралізованих форм. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 37, 174–181.
- Житницький, А. З. (2005). *Драматургія масових театралізованих заходів*. Харків: Тимченко А. М.
- Ионеско, Э. (2005). Есть ли будущее у театра абсурда? *Театр абсурда. Сборник статей и публикаций* (с. 191–195).
- Карпенко, В. Н. и Карпенко, И. А. (2017). Генезис танцевальной терминологии в современном танце. *Наука. Искусство. Культура*, 1 (13), 5–9.
- Кокуленко, Б. Г. (2010). *Фольклорні традиції в народно-сценічному танцювальному мистецтві Кіровоградщини*. (Автореф. дис. канд. мистецтвознав.) Київський національний університет культури і мистецтв. Київ.
- Кужельний, О. П. (2012). *Основи режисури театралізованих видовищ і свят*. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
- Мельник, М. М. (2012). Сучасний стан і тенденції розвитку театралізованого тематичного концерту. *Мистецтвознавчі записки*, 21, 95–101.
- Нечволод, Л. І. (2007). *Сучасний словник інішомовних слів*. Харків: ГОРСІНТ ПЛЮС.

- Осик, Ю. И., Нурмагамбетова, Н. А., Давлетбаева, Н. Б. и Нижегородцева, М. А. (2013). Особенности менеджмента в сфере шоу-бизнеса. *Международный журнал экспериментального образования*, 10–12, 437–442.
- Павлов, М. А. (2006). *Социокультурное проектирование шоу-программ: организационно-педагогический подход* (Дис. канд. пед. наук). Тамбов.
- Погребняк, М. М. (2009). *Танець «модерн» у художній культурі ХХ ст.* (Автореф. дис. канд. мистецтвознавства). Київський національний університет культури і мистецтв. Київ.
- Поплавський, М. М. (1996). *Менеджер культури*. Київ: МП «Леся».
- Поплавський, М. М. (1999). *Менеджер шоу-бізнесу*. Київ: Видавництво КНУКіМ.
- Поплавський, М. М. (2001). *Шоу-бізнес: теорія, історія, практика*. Київ: Видавництво КНУКіМ.
- Серих, Л. В. (2010). *Формування естетичної культури молодших школярів у процесі театралізованої діяльності*. Суми: Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.
- Татаренко, М. Г. (2014). Діяльність хореографа-постановника в масових видовищних заходах. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 33, 299–304.
- Чепалов, О. І. (2007). *Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст.* Харків: ХДАК.
- Шабаліна, О. М. (2010). *Модерний танець жінок-балетмейстерів Заходу ХХ століття: культурологічний аспект.* (Автореф. дис. канд. мистецтвознавства). Харківська державна академія культури. Харків.
- Counsell, Colin. (1996). *Signs of Performance: An Introduction to Twentieth-Century Theatre*. London and New York: Routledge.
- Hodge, Alison, ed. (2000). *Twentieth-Century Actor Training*. London and New York: Routledge.
- Jones, John Bush. (2003). *Our Musicals, Ourselves: A Social History of the American Musical Theatre*. Hanover: Brandeis UP.

References

- bernadska, D. P. (2003). Synthesis of arts in choreography as a form-forming artistic process. *Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts*, 9, 22-29. [In Ukrainian].
- Borsuk, N. and Tarakanova, A. (2014). Dancing in modern rhythms. Vinnitsa: Nova Knyga. [In Ukrainian].
- Great explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language (from the supplementary and supplementary texts)*. (2005). Kyiv: Irpen. [In Ukrainian].
- Veresnenko, O. (2013). *Dance component of the musical of the second half of 20 – early 21st century* (Author's abstract of the thesis for the degree of art criticism). Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv. [In Ukrainian].

- Horbov, A. and Kolonkova, O. (2010). *Production of spectacular-theatrical events*. Kyiv: Shkilnyi svit. [In Ukrainian].
- Danchuk, L. I. (2008). *A hornbook directing show programs*. Zhitomir: Polissya [In Ukrainian].
- Donchenko, N. P. (2016). The creative process of creating a literary script of various theatrical forms. *Actual problems of history, theory and practice of artistic culture*, 37, 174-181. [In Ukrainian].
- Zhitnytsky, A. Z. (2005). *Drama of massive dramatized events*. Kharkiv: Tymchenko A. M. [In Ukrainian].
- Ionesco, E. (2005). Is there a future in the theater of the absurd? *Theater of the absurd. Collection of articles and publications*, 191–195. [In Russian].
- Karpenko, V. N., Karpenko, I. A. (2017). The genesis of dance terminology in modern dance. *The science. Art. Culture*, 1 (13), 5–9. [In Russian].
- Kokulenko, B. G. (2010). *Folk traditions in the folk-stage dance art of the Kirovohrad region*. (Author's abstract of dissertation for Candidate of Arts). Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv. [In Ukrainian].
- Kuzhelnyi, O. P. (2012). *Fundamentals of directing theatrical sights and holidays*. Kyiv: National Academy of Cultural and Arts Management. [In Ukrainian].
- Melnik, M. M. (2012). Current state and trends of theatrical concert. *Art scenes notes*, 21, 95-101. [In Ukrainian].
- Nechvolod, L.I. (2007). *Modern Dictionary of Foreign Languages*. Kharkiv: TORSING PLUS. [In Ukrainian].
- Osik, Yu. I., Nurmagametova, N. A., Davletbaeva, N. B. , Nizhegorodtseva, M. A. (2013). Features of management in the field of show business. *International Journal of Experimental Education*, 10-12, 437-442. [In Russian].
- Pavlov, M. A. (2006). *Socio-cultural design of show programs: organizational and pedagogical approach* (Candidates thesis of Pedagogical Sciences). Tambov. [In Russian].
- Pogrebnyak, M. M. (2009). *Dance "Modern" in the artistic culture of the twentieth century*. (Author's abstract, Thesis for Candidate of Arts). Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv. [In Ukrainian].
- Poplavsky, M. M. (1996). *Culture Manager*. Kyiv: "Lesya" MP. [In Ukrainian].
- Poplavsky, M. M. (1999). *Manager of show business*. Kyiv: Publishing House KNUKiM. [In Ukrainian].
- Poplavsky, M. M. (2001). *Show business: theory, history, practice*. Kyiv: Publishing House KNUKiM. [In Ukrainian].
- Serhih, L.V. (2010). *Formation of aesthetic culture of junior pupils in the process of dramatized activity*. Sumy: Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education. [In Ukrainian].
- Tatarenko, M.G. (2014). Activity of choreographer of the director in mass entertainment events. *Actual problems of history, theory and practice of artistic culture*, 33, 299–304. [In Ukrainian].

-
- Chepalov, O. I. (2007). *Choreographic Theater of Western Europe of the twentieth century*. Kharkiv: KhDAK. [In Ukrainian].
- Shabalina, O. M. (2010). *Modern dance of women-choreographers of the 20th century West: cultural aspects*. (Author's abstract, Thesis for Candidate of Arts). Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv. [In Ukrainian].
- Counsell, Colin. (1996). *Signs of Performance: An Introduction to Twentieth-Century Theatre*. London and New York: Routledge. [In English].
- Hodge, Alison, ed. (2000). *Twentieth-Century Actor Training*. — London and New York: Routledge. [In English].
- Jones, John Bush. (2003). *Our Musicals, Ourselves: A Social History of the American Musical Theatre*. Hanover: Brandeis UP. [In English].
- Надійшла до редколегії 17.04.2018 р.*